

HODNOCENÍ ČINNOSTI SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉHO CENTRA

ÚVOD

Speciálně pedagogické centrum, které je součástí Mateřské školy, základní školy a praktické školy Štolcova, Brno je školské poradenské zařízení zaměřené na podporu žáků s poruchami autistického spektra /PAS/ při vzdělávání. Poskytuje poradenské služby dětem, žákům, studentům s PAS, jejich rodičům, zákonným zástupcům, školám a školským zařízením převážně v rámci Jihomoravského kraje. Standardní poradenské služby jsou poskytovány bezplatně, na základě žádosti žáků, zákonných zástupců nezletilých žáků, škol nebo školských zařízení. Podmínkou poskytnutí poradenské služby je písemný souhlas žáka (jeho zákonného zástupce). Žák (jeho zákonný zástupce), je předem informován o všech podstatných náležitostech poskytované služby, zejména o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech a o všech předvídatelných rizicích a dopadech, které mohou vyplynout z jejího poskytování i možných následcích toho, pokud poradenská služba nebude poskytnuta. Žák (jeho zákonný zástupce), je také předem písemně informován o právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb. Informace se poskytují s důrazem na srozumitelnost, v případě nezletilých žáků se zřetelem k jejich věku a sociální, komunikační i kognitivní vyspělosti.

Činnosti SPC

SPC Štolcova poskytuje svým klientům následující služby:

- psychologickou a speciálně pedagogickou diagnostiku spojenou s vydáváním zpráv a doporučení pro vzdělávání,
- speciálně pedagogické poradenství a intervenci,
- psychologické poradenství a intervenci,
- sociální poradenství,
- poradenství a konzultace pro rodiny, školy, školská zařízení,
- pomoc při zařazování žáků do mateřských, základních, středních škol a VOŠ, a to jak do běžných škol, tak do škol zřízených podle §16, odst. 9 ŠZ,
- pomoc při vytváření individuálních vzdělávacích plánů,
- poradenství při výběru kompenzačních a rehabilitačních pomůcek,
- zapůjčování odborné literatury,
- osvětovou činnost ve formě publikací, článků, přednášek a seminářů.

V rámci zajištění komplexní péče o klienta spolupracujeme s dalšími SPC i s dalšími odborníky - s psychiatry, klinickými psychology, neurology, pediatry, apod.

Při zajištění návazné péče spolupracujeme s neziskovými organizacemi, např. Paspoint, Agapo, které jsou schopny v návaznosti na naši diagnostiku poskytnout rodinám péči v oblasti rané péče, sociálně aktivizačních služeb, osobní asistentce, terapeutické podpory, tranzitního programu, sociální rehabilitace a nácviku komunikačních a sociálních dovedností. Klienty odkazujeme na jejich respitní péči a zájmové kroužky, tábory apod.

Speciálně pedagogické centrum nabízí tyto služby:

S ohledem na všechny výše popsané skutečnosti jsme aktuálně schopni nabízet jen ty nejdůležitější poradenské služby související s vydáním doporučení pro vzdělávání.

Psychologické vyšetření

Účelem psychologického vyšetření je zjistit aktuální dovednosti žáka – zejména aktuální vývojovou úroveň, míru kognitivních schopností. Probíhají vyšetření žáků v předškolním věku s ohledem na školní zralost a vyšetření zaměřená na profesní orientaci (před ukončením povinné školní docházky). Dále je výsledkem vyšetření Doporučení školského poradenského zařízení, které je konzultováno se školou a se zákonnými zástupci.

Vyšetření probíhá buď ambulantně v prostorách SPC případně v terénu (častěji však v SPC, neboť jsme limitováni počtem psychologů a dále i počtem služebních aut) a po dohodě se zákonnými zástupci.

Doba trvání vyšetření je závislá na schopnosti klienta spolupracovat – nejčastěji se doba vyšetření pohybuje v rozmezí 45-90 minut přímé práce u mladších dětí, 120-150 minut u starších žáků. Součástí vyšetření je také konzultace se zákonnými zástupci dítěte a konzultace s pedagogy ve školách, které vzhledem k aktuálním legislativním předpisům (zjišťování konkrétních podmínek školy při vzdělávání, personální zajištění ve třídě, doporučování pomůcek atd.) trvají 3 – 4 hodiny.

Výsledky vyšetření jsou sepsány ve Zprávě z psychologického vyšetření, která je na základě Informovaného souhlasu osobně konzultována, případně na žádost zasílána rodičům, resp. zákonným zástupcům. Dle povahy zprávy jsou výsledky osobně konzultovány se zákonnými zástupci. Na základě Zprávy školského poradenského zařízení je vydáno Doporučení školského poradenského zařízení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, které je datovou schránkou zasláno do příslušné školy.

Speciálněpedagogické vyšetření

Speciálněpedagogické vyšetření probíhá buď ambulantně v SPC, nebo v terénu (ve škole, v rodině apod.). Dále probíhají vyšetření mírnějších forem SPU (specifických poruch učení). Hlavním úkolem vyšetření je stanovení aktuální úrovně schopností a dovedností žáka a popis jeho silných a slabých stránek. Následně jsou výsledky vyšetření zohledněny ve Zprávě z vyšetření a v Doporučení vydaném pro vzdělávání žáka. V doporučení je stanovena míra využití podpůrných opatření při vzdělávání. Jedná se např. využití metod, o úpravu rozsahu výuky, zkrácení délky výuky, podporu asistenta pedagoga, motivaci, vizuální podporu, strukturalizaci a řadu dalších opatření dle potřeb klienta. Doporučení školského poradenského zařízení je konzultováno se pověřenými pracovníky škol a se zákonnými zástupci.

Diagnostika v rámci speciálněpedagogické a psychologické práce byla zaměřena primárně na oblast dopadu PAS do vzdělávání, dále na komunikační a sociální deficity a adaptabilitu včetně sociálně komunikačních dovedností všech klientů s PAS.

Služby pedagogům

Konzultace s pedagogickými pracovníky probíhají ambulantně v SPC nebo v terénu (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, dále i ve školách zřízených dle §16, odst. 9 ŠZ). Náplní konzultací je konkretizace a aktualizace podpůrných opatření uplatňovaných při vzdělávání žáka, která jsou nezbytná pro jeho úspěšnou školní docházku. Konzultace zahrnují například náměty na využití metodiky strukturovaného učení a zakomponování prvků ABA do výuky, na tvorbu motivačního systému, zvládnutí náročného chování, preventivní opatření k zamezení šikany, úpravy v organizaci vzdělávání, využívání speciálních vyučovacích pomůcek.

Konzultace se zákonnými zástupci/rodiči

Konzultace se zákonnými zástupci/rodiči jsou zaměřené na témata, která zákonný zástupce cítí jako aktuální. Konzultován je především dosavadní i plánovaný průběh vzdělávání dítěte, komunikační a sociální dovednosti dítěte, zvláštnosti v chování, popřípadě problémové chování dítěte a práce se zájmy a motivací. Na základě konzultace jsou stanovena další opatření, náhledy ve školském zařízení, speciálně pedagogické nebo psychologické vyšetření, apod.

Klientelu SPC tvoří děti, žáci a studenti s PAS, případně v kombinaci s jinými typy postižení

- děti školsky nezařazené
- děti navštěvující běžné MŠ a MŠ zřízené dle paragrafu 16, odst. 9 ŠZ
- žáci ZŠ, SŠ a VOŠ
- žáci ZŠ, SŠ zřízené dle paragrafu 16, odst. 9 ŠZ

Klientela není limitována věkem, poskytujeme služby i klientům starším 26 let, pokud jsou zařazeni ve vzdělávacím systému.

Péče o klienta probíhá ambulantně v prostorách SPC nebo přímo v terénu – v rodině, škole, školském zařízení.

HODNOCENÍ ŠKOLNÍHO ROKU 2020/2021

V tomto školním roce pracovali pracovníci SPC na dvou pracovištích. Jednak v prostorách základní školy na Štolcové a dále v areálu SŠ Lomená 44, Brno. V červenci byla zkolaudována nová budova školy na ulici Marie Hübnerové, do které se v průběhu srpna odstěhovali pracovníci SPC z areálu SŠ Lomená. Situace, kdy jsou pracovníci rozděleni do dvou pracovišť, ztěžuje kooperaci mezi jednotlivými pracovníky a přímou dostupnost agendy. Také časově náročné přesuny mezi pracovišti, které se časově ještě navýší vzhledem ke vzdálenosti škol Štolcova – Marie Hübnerové, jsou pro chod SPC zatěžující. Výhledově se tato situace vzhledem k počtu pracovníků SPC již nezmění, a proto je nutné pracovat na efektivním využití všech podpůrných nástrojů, především je to práce ve sdíleném prostředí na internetu a v programu Didanet.

Personální zabezpečení

Ve školním roce 2020/2021 (k datu 30. 9. 2021) pracovalo SPC ve složení:

- Speciální pedagogové – 11 – (plný úvazek)
- Psychologové – 4 – (3,6 úvazek)
- Sociální pracovník – 1 (plný úvazek)
- Administrativní pracovníci – 2 (plný úvazek)

V průběhu školního roku byly obsazeny všechny úvazky a tým pracovníků SPC se stabilizoval. Poté, co v minulých letech vzhledem k náročnosti poradenské péče a celkovému přetížení pracovníků z důvodu nízkého počtu úvazků, odešlo z SPC několik klíčových pracovníků, se

díky podpoře ze strany zřizovatele situace uklidnila a bylo možné opět koncepčně přemýšlet a upravovat již zavedené efektivní a plně profesionální postupy práce.

V průběhu roku se stabilizovaly tři poradenské týmy:

- tým zaměřený na klienty předškolního a mladšího školního věku,
- tým zaměřený na klienty staršího školního věku a žáky středních škol,
- tým zaměřený na klienty zařazené do škol a tříd dle §16(9).

V rámci profesionalizace služeb a zvýšení efektivity práce byla i v tomto školním roce vyčleněna speciální pedagožka, která se specializovala pouze na podporu nových klientů.

Tato opatření a užší specializace na věkovou skupinu umožnila zkvalitnění podpory a pomoci dětem, žákům a studentům. V rámci týmu pracuje vždy vedoucí – speciální pedagog, psycholog a další dva speciální pedagogové. To umožňuje týmu společně konzultovat jednotlivé případy na týmových poradách, případně na intervizních či bálintovských setkáních, na kterých se též podílí vedoucí SPC.

Počty klientů

V evidenci SPC je v současné době celkem 2654 klientů. V tomto školním roce jsme pracovali s 1642 klienty, z nichž jsme pro 1072 klientů zpracovali a konzultovali Doporučení ŠPZ pro vzdělávání, přičemž celkem jsme celkem vydali 2375 zpráv a doporučení souvisejících se vzděláváním. Přibylo 211 nových klientů. Ačkoli jsme poradenské zařízení zřízené Jihomoravským krajem, poskytli jsme poradenské služby i 20 klientům, jejich trvalé bydliště je mimo Jihomoravský kraj. 6 klientů z uvedených 20 je zařazeno do škol v Jihomoravském kraji. Většinou jde o děti a žáky, jejich bydliště je na hranici krajů Vysočina a Jihomoravský (například Velká Bíteš, Rapotice, Moravské Budějovice) a na naše SPC se obrátili z důvodu dostupnosti poradenských služeb či kvůli absenci specializovaných služeb pro žáky s PAS v regionu, kde žijí.

Celkový počet výkonů se u všech žáků pohyboval na hodnotě 4086. Vzhledem k vládním opatřením, která souvisela s pandemickou situací, proběhly metodicko konzultační činnosti přímo na školách jen u menší části klientů. Oproti minulým letům navštívili poradenští pracovníci v uvedeném školním roce pouze 245 škol v Jihomoravském kraji. Většina poradenských služeb se uskutečnila v prostorách školy na Štolcové a na Lomené. Naopak narostly výkony spojené s konzultacemi se zákonnými zástupci a pedagogy, ať už v sídle SPC, telefonicky či on-line. V tomto školním roce budeme poprvé vykazovat v rámci statistického výkazu o SPC dvě pracoviště: Štolcova a Lomená. V následujícím školním roce, po úplném přestěhování do nových prostor školy na ulici Marie Hübnerové, poté budeme vykazovat pracoviště na téže ulici a pracoviště na Štolcově ulici.

Osvětová a vzdělávací činnost

I v letošním školním roce se pracovníci SPC věnovali osvětovým a vzdělávacím akcím směřovaným do řad učitelů, vychovatelů, zákonných zástupců či rodičů a studentů speciální pedagogiky a psychologie, i když v důsledku pandemie nemoci COVID_19, byla tato činnost často přesunuta do on-line prostředí. Klíčovým tématem byla oblast aplikace legislativních předpisů a metodických doporučení MŠMT do praxe, konzultace s pedagogy na téma metodiky vzdělávání žáků s PAS a v neposlední řadě novinky v oblasti diagnostiky a terapie.

Pracovníci SPC přednesli během školního roku celkem 2 přednášky týkající se problematiky PAS přímo na školách v JmK. Tyto přednášky byly velmi konkrétně zaměřené na žáky škol, ve kterých přednášky probíhaly. Pedagogové měli možnost diskutovat s přednášejícími a na konkrétních příkladech se seznámit s postupy a metodami využívanými u žáků s PAS. Dále

proběhlo 6 přednášek on-line formou (některé typy se pro zájem účastníků opakovaly), které byly taktéž zaměřené na pedagogy vzdělávající žáky s PAS.

Významným podílem metodické práce bylo i nadále aktivní zapojení vedoucí SPC Mgr. Z. Žampachové do projektu APIV-A, jehož realizátorem je NPI ČR. Dále její zapojení do projektu iKAP JmK, kde plní roli vedoucího koordinátora SPC. V rámci projektu, do kterého je zapojena také psycholožka SPC jako metodik, jsou řešeny různé metodické otázky spojené se zaváděním nových legislativních předpisů do praxe, jsou pořádána společná setkání metodické sítě, semináře pro pracovníky ŠPZ a je vytvářena metodická síť poradenských pracovníků v našem regionu. Dalším důležitým projektem, do kterého je zapojeno SPC je projekt Systémová podpora kariérového poradenství a tranzitních programů žáků se SVP pro ČR, jehož řešitelem je UP Olomouc. V rámci tohoto projektu je vytvářena metodika kariérového poradenství a jsou realizovány odborné workshopy, kterých se účastnili také všichni pracovníci SPC.

V návaznosti na spolupráci s PdF a FSS MU Brno je nutné zmínit vedení a konzultace diplomových prací, diskuse a přednášky pro studenty.

Shrnutí

Nadále se potýkáme s obtížemi, které přinášejí změny vyhlášky č. 27/2016 Sb., která od uvedení do praxe 1.9.2016 významně zasáhla do poradenské práce SPC. Legislativní opatření navýšila administrativu pro odborné pracovníky, zavedla některá nová opatření a zvýšila časovou náročnost pro vydání doporučení pro vzdělávání.

Potýkáme se s řadou technických problémů (pomalý a pro uživatele málo komfortní formulář pro vydání doporučení, který bohužel nebyl po posledních legislativních změnách plně aktualizován), s nedostatečnou metodickou podporou při zavádění nových legislativních předpisů do praxe (nejednoznačné a odporující si pokyny z MŠMT a malá aktivita NPI), a i přes navýšení počtu pracovníků (úvazků) a podporu zřizovatele je personální zabezpečení na hraně přetěžování stávajících pracovníků – snížená možnost vybrat si řádnou dovolenou, obtíže s časovými lhůtami k naplnění legislativy a zákonné lhůty k vydání doporučení i nezbytnost práce přesčas.

V uplynulém školním roce nás výrazně podpořil zřizovatel, který také svou podporou v dalších oblastech poradenské práce pomáhá našemu SPC s řešením různých obtížných problémů (např. podpora žáků s problémovým chováním). V době mimořádných opatření, která vyhlásila vláda ČR v souvislosti s výskytem nemoci COVID_19, pomohl zřizovatel se zásobováním ochranných pomůcek, s výkladem legislativních předpisů a opatření, která vyhlásilo Ministerstvo zdravotnictví ČR.

Od zřizovatele jsme získali finanční prostředky na dovybavení pracovních míst nově příchozích pracovníků. Dále dostali finanční prostředky na technické vybavení nutné ke komfortnější obsluze formuláře zprávy a doporučení ŠPZ.

Zpracovala:
Mgr. Z. Žampachová
Vedoucí SPC